

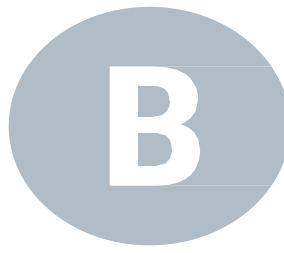

တၢ်ဟိန်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအညီန့ၢ်လီၤ.

တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ ဖိသိပ်ဆုံးမ လၢအအိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီ န့ၣ် မ့ၢ်ခိၣ်ဖးအဂ့ၤကတၢၢ်အကျါတခါ ဒီး တၢ်လၢအတၢ်တဖၣ် လၢနကဘၣ် မၤအီၤန့ၣ်လီၤ. ဘျးလၢ ပှၤနီၣ်တၢ်လၢဃၣ်ဃၣ် တျၢၣ်ဘၣ်လၢ တကတဲာ်ကတီၤဘၣ်အသး အဆိကတၢၢ်တဘျီ ဖဲအဝဲသ့ၣ် ကဲထီၣ်မိၢ်ပၤ, လီၤဆီဒၣ်တၢ် ဖိသိပ်အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလၢာ် ကမၤစၢၤတၢ်လၢ ကနၢ်ပၢ် တၢ်လၢအကဲန့ၣ်ဆၢၣ် ဒီး တၢ်မၤလၢ ကွၢ်စိ တၢ်လၢ ပှၤဖိသိပ်ဆုံးမလၢအိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီတဖၣ်အအိၣ် ဒီး တၢ်လၢ မိၢ်ပၤ မ့တမ့ၢ် ပှၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲ မၤအီၤသ့လၢကကွၢ်ထွဲ အဝဲသ့ၣ် လၢကျိၤကျဲ လၢအပျဲဒီးတၢ်အိၣ်ဆၢၣ်အိၣ်ချ့ ဒီး လၢဒိၣ်ထီၣ်အီၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟိန်တၢ်ယၢၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအညီန့ၢ် ဒီး တၢ်မၤလၢကွၢ်စိ တၢ်ဟ်သျှၣ်ဟ်သး လၢဖိသိပ်ဆုံးမခဲလက်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ အဝဲသ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါ လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်လိာ်ဘၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤနီၣ်ဃာ် လၢမၤဖျၢၣ်အခိၣ်ထံးလၢလၢာ်အံၤတဖၣ်-

ဖိသိပ်ဆုံးမ

ခဲလက်

ဟိန်လီၤ

ပသ့ၣ်ညါလၢဖိသိပ်ဆုံးမခဲလက် ဟိန်န့ၣ် အခီပညီတအိၣ်ဖျါလၢ ကမၤတံာ်တံာ် မ့တမ့ၢ် လၢဘၢကွၢ် မိၢ်ပၤတဖၣ် မ့တမ့ၢ် ပှၤဟ့ၣ် တၢ်ကွၢ်ထွဲတဖၣ် အသးလၢကပၤဆၢၣ်ကျဲၤအီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်နဲၣ်ကျဲအံၤ တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤလၢကမၤစၢၤဒီသဒါ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး လၢအကဲထီၣ်အသး လၢတၢ်တဟ်သျှၣ်ဟ်သးအပူၤ ဒီးတၢ်သံတၢ်ပှၤလၢအကဲထီၣ်အသးဒီးဖိသိပ်ဆုံးမဒ်လဲာ် ဒ်တၢ်တရၢၤဖိသိပ်ဆုံးမ တၢ်ဆါပနီၣ် (Shaken Baby Syndrome) အစၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

မၤန့ၢ်ပၢၢ်အါထီၣ် နနီၣ်ကစၢ်အသး

တၢ်တရူၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိ တၢ်ဆါပနီၣ် (*Shaken Baby Syndrome*)/ တၢ်မၤဘၣ်ဒိခိၣ်နးနးကလဲာ် (*Abusive Head Trauma*) မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်. တၢ်တရူၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိ တၢ်ဆါပနီၣ် (*Shaken Baby Syndrome*)/တၢ်မၤဘၣ်ဒိခိၣ်နးနးကလဲာ် (*Abusive Head Trauma*) ကဲထီၣ်အသး ဖဲတၢ်တရူၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိနးနးကလဲာ်အခါ, ဒးကဲထီၣ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးနးနးကလဲာ် ဒ်အမ့ၢ် ခိၣ်န့ၣ်ဟးဂီၤ, မဲာ်ချံတထံၣ်တၢ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်သံတၢ်ပျံ ဒုၣ်လဲာ် န့ၣ်လီၤ. ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ 3 တၢ် 6 လါတဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အအါကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်ကၠုၣ်လၢကမၤမၤထီၣ် ပှၤဖိသုၣ်လၢအဟီၣ်တဖၣ်အသးအဂီၢ်

ဂီၢ်ခိၣ်ထံး တၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်- မၤလီၤတၢ်လၢ ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ တသုၣ် ဝံၤသုၣ်စ့ၤ မ့တမ့ၢ် တလိၣ်ဆိတလဲ ဖိသုၣ်အခဲး ဘၣ်လီၤ.

တၢ်သမံသမိး တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ -ပှၤဖိသုၣ် မ့ၢ်ဖျါလီၤ ကံ ဒ် အအိၣ်တဆူၣ်အသး န့ၣ်, ဟ့ၣ်ကၠုၣ်တဲသကိးတၢ် ဒီး ကသံၣ်သရၣ်လီၤ.

တၢ်ဟးလိာ်ကွဲး-ဟးလိာ်ကွဲးဒီး ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ လၢတၢ်ဆိၣ်ဖိသုၣ် ဆဲးဖိအလျာ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ဒီးသိလျာ် လီၤ.

တၢ်မၤမၤထီၣ်သး အကျိၤအကျဲ တဖၣ်- စိာ်ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ ထျၢၣ်ကလၢလၢန့ၣ်ဘၣ်ခိၣ်အလီၤ လီၤ.

ဆူးတၢ်- မၤစၢၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိ လၢကဆူး န့ၣ်ခိၣ်မိာ်အဒိလၢစုၤမ့ၢ်ဒိၣ်အလီၤ တက့ၢ်.

တၢ်မၤယံာ်ယီၤ- မၤယံာ်ယီၤ ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ လၢ နစုၤဒျၢၣ်တီၤတဖၣ် အပျၢၤ ကဖိလီၤတက့ၢ်.

တၢ်ကလုၢ်လၢအမၤမၤထီၣ်သးတဖၣ်-ကတိၤတၢ်ကဖိလီၤ, သးဝံၣ် ပှးအိၣ်တၢ်, မ့တမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်တၢ်သး ဝံၣ် လၢအမၤမၤထီၣ်သးတက့ၢ်.

မၤကိညၢ်ထီၣ်ကလံၤအိၣ်လၢဟၢဖၢပျၢၤ- သမံသမိးကွဲး မ့ၢ်ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ အကလံၤအိၣ်လၢဟၢဖၢပျၢၤဒီး ဂီၢ်ကျဲးစး မၤစ့ၤလီၤအိၣ်တက့ၢ်.

ကွဲးထွဲလီၤနနီၣ်ကစၢ်အသး

- ကသါန့ၣ်လီၤယိာ်ယိာ်.
- မၤနီၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဂဲၤ မ့တမ့ၢ် တဲသကိးတၢ်ဒီး ပှၤတဂၤဂၤ.
- ဒိကန့ၣ် တၢ်သျှၣ်ဝံၣ်သးဆၢ, ဖးလံာ်, မ့တမ့ၢ် ကွဲး TV.
- ဃုတၢ်မၤစၢၤ လၢပှၤလၢန့ၣ်အိၣ်တဂၤအအိၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤလိၣ်ဝဲ “ဒျၢသဝီ တဖျၢၣ်”လၢကလုၢ်ဒိၣ်ထီၣ် ပှၤဖိသုၣ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်မၤအကျဲသန့ လၢကမၤစၢၤ ဆိၣ်ထွဲ နၢဒီးန့ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤအိၣ်သပျံကတၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်သ့န့ၣ်, တီၢ်ကျဲၤဟံးစၢၤ ဒီးဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ် ပှၤလၢအကါဒိၣ် လၢန့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢအိၣ် လၢကမၤစၢၤန့ၣ် ဖဲတၢ်ကီတၢ်ခဲလၢ အလုၢ်ဘၢကွဲးနသး, အိၣ်ထီၣ်ဒီးန့ၣ် လၢကကွဲးထွဲ န့ၣ်ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ အခါသ့န့ၣ်လီၤ. ပှၤပတီၢ်မၤဖိ ဃုထီၣ် တၢ်မၤစၢၤ ဖဲအလိၣ်ဘၣ် ဝဲအခါန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ ကစံးဘျုးစံးဖျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤသကိးတၢ်တပျၢၤယီၤ, လၢတၢ်ဒိသဒါစၢၤတၢ်အဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကဲထီၣ်သးသ့န့ၣ်လီၤ

ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလီၤ တၢ်ကစီၣ်

- ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလီၤ တၢ်နဲၣ်ကျဲအံၤ ဒီးပုၤအဂၤတဖၣ်လီၤ.
- သိၣ်လိသ့ထီၣ် ပုၤကွၢ်ထွဲဖိသုၣ်ဆဲးဖိ ဒီးပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲ လၢအကကွၢ်ထွဲနဖိသုၣ်ဆဲးဖိတဖၣ်လီၤ.
- ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်သကိးတဖၣ် ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိ လၢအအိၣ်ဒီး ဖိသုၣ်ဆဲးဖိတဖၣ်လီၤ.

သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်-

တၢ်ဟီၣ်န့ၣ် တမၤဘၣ်ဒိ ဖိသုၣ်ဆဲးဖိဘၣ်... တၢ်တရူၤတၢ် မၤဘၣ်ဒိတၢ်လီၤ. တဘၣ်တရူၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိ, နီတဘျီတဂ့ၤ. နမ့ၢ်ဆိကမိၣ် တယၢ် လၢဖိသုၣ်ဆဲးဖိဘၣ်တၢ်တရူၤအီၤန့ၣ်, လဲၤဆူၤ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူၤဒီးတဘျီဃီတက့ၢ်. လၢနကမၤန့ၢ်အါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်, ဆဲးကျါ တၢ်ဒိသဒါတၢ် မၤဆူၤမၤဆါ ဖိသုၣ် အဒုယါန့ၣ် (Prevent Child Abuse Indiana) တက့ၢ်. တၢ်ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလီၤ တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်န့ၣ် မၤစၢၤဒိသဒါ ပုၤဖိသုၣ်တဖၣ်လီၤ.

တၢ်ဒိသဒါ ဒီးတၢ်မၤစၢၤဂီၢ်ထံးတဖၣ်

တၢ်ဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်မၤလိၤ ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်လၢ ခီဖျါ တၢ်ဟ့ၣ်ဟ့ၣ်ဖိဃီဖိတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ် ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ တဖၣ်န့ၣ်, တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဒီးတၢ်တကန့ၣ်ဃုၣ် ဖိသုၣ်ဆဲးဖိအတၢ်မၤအသး တၢ်ပတုၣ်အီၤသ့လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် လၢအဟ့ၣ်လီၤ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီးတၢ်န့ၣ်လီၤမၤစၢၤဆိတဖၣ် မ့ၢ်ဝဲကျဲအဂ့ၢ်ကတၢ်တဖၣ် လၢကမၤစၢၤ မိၢ်ပၢ်ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိ လၢဘၣ်တၢ်မၤဆူၤမၤဆါအဖိတဖၣ် ဖဲအအိၣ်လၢ တၢ်မၤဆူၤမၤဆါအတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီး တၢ်မၤစၢၤဂီၢ်ထံးတဖၣ်

လၢကသ့ၣ်ညါအါထီၣ် တၢ်ဒိသဒါဒီးမိၢ်ပၢ်အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, တၢ်မၤစၢၤဂီၢ်ထံး တဖၣ်အဂီၢ်, ကွၢ်ဖဲ ပဟ်ယဲၤသန့ ဖဲ www.pcaain.org, ကိး **1.800.CHILDREN (1.800.244.5373)**, မ့တမ့ၢ် ကိး **2-1-1** ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူၤလိတဲစိ (Hotline).

ဟ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဖိသုၣ်

လၢကဟ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဒီး တၢ်တကန့ၣ်ဃုၣ်ဖိသုၣ်အဂီၢ်, ဝံသးစူၤ ကိး **1.800.800.5556**

ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ပတၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖၣ်

မၤစၢၤ ဆိၣ်ထွဲ ပ ကိးစဲၣ်ဒိဘျီ တၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖၣ် လၢကဒိသဒါ တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဒီး တကန့ၣ်ဃုၣ် ဖိသုၣ် ခီဖျါ ပုၤ ပုၤဖိသုၣ်လၢအဆိ လဲၤစ့ၣ်အဘျီ (Kids First License Plate) န့ၣ်တက့ၢ်. ကွၢ် န လီၤကဝီၤ BMW မ့တမ့ၢ် www.in.gov/dcs/2456.htm လၢကမၤန့ၢ် အါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်.